

DESPRE SEZONUL PELERINAJELOR, VIA CURAJ, CÂINELE CEL FRICOS

Autor: Petru Dimitriu | 26 octombrie 2024

Zilele acestea, în România se desfășoară sezonul pelerinajelor. După ce pelerinajul la moaștele Sfintei Parascheva de la Iași a bătut recorduri de prezență, e rândul Bucureștiului să-și reconfirme statutul de epicentru al spiritualității din țară. Prilej de ocări aruncate gratuit de războinicii tastaturilor la adresa celor pe care cu mulțumire de sine îi consideră mase de troglodiți, mersul la moaște, singurul sport la care cei în etate concurează la paritate cu cei tineri, este un ritual care provoacă, de regulă, aceluia care îl observă din exterior sentimente, totuși, diverse: de la dezgust profund, la condescendență, până la veritabilă exaltare duhovnicească.

Țin să precizez că, în cele ce urmează, voi explora un răspuns la o chestiune care, cu siguranță, nu îi preocupă pe cei pentru care caracterul sacru, autentic și miraculos al relicvelor este incontestabil, dar care, pentru aceia dintre noi care sunt străbătuți de scepticism fie episodic, fie ca viziune dominantă asupra lumii, s-ar putea constitui într-un mănunchi de motive de a privi cu îngăduință sinceră pe aceia care participă la ritualurile din jurul cinstirii moaștelor, în locul sentimentului mai la îndemână, acela de dezgust.

În cele câteva instanțe în care eu însumi am participat la acest tip de ritual, încă de mic copil, m-am întrebat obsesiv în ce proporții evlavie, superstiția și efectul de turmă se amestecă pentru a produce combustibilul care alimentează acest exercițiu de voință care, privit din exterior, nu poate părea decât un demers dureros de superstițios. După toate aparențele raționale, mersul la moaște are în centrul său o iluzie, și încă una minuțios autoprovocată. De aici putem ridica întrebarea: dacă într-adevăr avem de-a face cu o iluzie, o disciplină psihică în masă, totuși efortul, rugăciunile, speranțele și lacrimile credincioșilor sunt cât se poate de reale. Ce se întâmplă cu toate acestea?

Mi-am pus această întrebare prima dată acum mulți ani, când am aflat de la televizor o știre care m-a contrariat puternic: Timp de ani de zile, fiind încredințați că au în fața lor moaște de sfinți, pelerinii de la o mănăstire din Dobrogea s-au închinat cu evlavie la...

ciolane de porc.¹ N-ar fi primul caz de odoare sfinte măsluite, dacă este să-i dăm crezare, de pildă, lui Jean Calvin, care a afirmat în mod faimos încă din secolul al XVI-lea că existau atât de multe așa-zise fragmente din Sfânta Cruce răspândite în întreaga Europă încât s-ar fi putut umple cu acestea o corabie întreagă.

Dacă în cazul relicvelor „consacrate” putem fi acuzați de malițiozitate, dacă nu chiar de atitudini hulitoare din perspectiva ortodoxă, dacă îndrăznim să le contestăm, înșelătoria din anul 2009, confirmată oficial, ne forțează să ne întrebăm (atâta vreme cât credem măcar vag, nedogmatic, în Dumnezeu): dincolo de gestul regretabil al celor care cu bună știință au pus tacâmuri de porc în raclă, oare Dumnezeu cel atotbun chiar a aruncat la gunoi evlavia credincioșilor înșelați, ca un program informatic care invalidează cu răceală matematică un *input* neconform?

Spre mare mea surprindere, un mulțumitor răspuns parțial pentru această întrebare l-am găsit acolo unde probabil nu mulți s-ar fi așteptat, într-un episod dintr-un (deja vechi) desen animat care mi-a punctat copilăria petrecută în anii '90-2000. Serialul animat *Courage, the Cowardly Dog*, cunoscut în română drept *Curaj, câinele cel fricos*, conceput de John R. Dilworth și difuzat de Cartoon Network în anii de la cumpăna dintre milenii, îl are ca protagonist pe Curaj, câinele deosebit de anxios care își salvează stăpânii, un cuplu de bătrâni, din situațiile bizare sau periculoase cu care se confruntă frecvent – de la curse întinse de rău-voitori la cataclisme naturale. Stilul artistic al producției animate este unul neobișnuit pentru desenele animate difuzate în premieră de Cartoon Network în aceeași perioadă. Grosolan și grotesc, adesea suprarealist, cu multe scene violente, personaje sinistre și mult umor negru, serialul animat se încadrează lesne în genul *horror*.

În mediul online, fanii seriei au propus mai multe chei de interpretare a lumii în care desfășoară evenimentele din serial, o foarte populară exegeză sugerând că desenul animat prezintă, de fapt, situații benigne din lumea reală, însă privite prin optica limitelor cognitive ale unui biet cățel, care îi percepe pe străinii care se perindă pe lângă stăpânii săi drept monștri și pentru care lumea din afara locuinței este aproape ca și inexistentă. Nu e de mirare că desenul animat *Curaj* a stârnit atât de multă curiozitate: la o privire atentă, este totuși limpede că multe episoade din *Curaj* comportă un substrat rafinat, cu referințe culturale abundente și tâlcuri subtile desprinse din alegorii atent realizate.

Un astfel de episod, la care mă voi referi în continuare, este intitulat *The Curse of Shirley*². Sinopsisul acestui episod începe cu vizita neașteptată la casa celor doi bătrâni a unui personaj fabulos. Îmbrăcată ostentativ în haine viu colorate, cu un pronunțat accent est-european, cățelușa chihuahua (antropomorfizată) pe nume Shirley bate la ușa casei pentru a cerși³. Inimoasa bătrână Muriel și câinele Curaj o cadorisesc fiecare cu ce au la îndemână, însă Eustache, moșul mereu țâfnos și ostil, o alungă violent. Țiganca

Shirley îl blestemă atunci pe Eustache, iar deasupra creștetului acestuia apare un nor de furtună în miniatură care îl urmărește la tot pasul, și din care ploaia cade neîncetat.

Pentru a-l scăpa pe bătrân de blestem, Curaj cere ajutorul lui Shirley, care îi spune că „prostul” Eustache își va risipi blestemul când „va afla generozitatea în inima sa și se va vedea pe sine așa cum este”, după care îi vinde câinelui o oglindă fermecată. Ajuns înapoi la Eustache, care începuse să halucineze de la ploaia care îl sâcâia neconținut, Curaj sparge din greșeală oglinda, iar Eustache, într-un puseu de halucinație, îl confundă pe Curaj din spatele ramei oglinzii sparte cu un copil chel care-i spune – în plină ploaie! – „E așa de cald, că-mi arde capul! N-am pălărie!”. Impresionat de lacrimile copilului din halucinație, Eustache îi dăruiește propria bască, punându-i-o pe creștet (de fapt, lui Curaj, în planul real). Imediat, norișorul de furtună se risipește, iar Eustache își revine în fire.

Ideea care transpare din această poveste animată este remarcabilă: *O faptă săvârșită dinadins are efecte în planul metafizic, chiar dacă obiectul faptei nu există în planul concret.* Nu este nevoie de o panoplie de dogme pentru a bănui plauzibilitatea acestei idei; acest desen animat, lugubru și grosolan așa cum este, furnizează deja o alegorie pe care o găsesc convingătoare.

Pe această cale neobișnuită am ales și eu să nu mai judec cu asprime pe cei care se alătură pelerinajelor la odoarele sfinte. E drept că nu putem admite decât printr-un salt al credinței că în racla Cuvioasei Parascheva se află într-adevăr trupul ei incorupt în chip miraculos, dar, chiar dacă totul n-ar fi decât o iluzie, cel puțin sentimentele pelerinilor, concretizate în însuși efortul de a aștepta la coadă ore în șir, sunt sincere și este cel puțin plauzibil că produc efecte în forul lor interior, dacă nu și în planul metafizic.

Spunând acestea, nu intenționez sub nicio formă să încurajez producția de relicve contrafăcute, nici să înfierez cu superioritate autosuficientă pe aceia care aleg să se agațe de o proiecție concretă a unor valori morale nepalpabile în sine (Nu spunea chiar Tudor Arghezi, omeneste, „Vreau să te pipăi și să urlu: «Este!»”⁴), ci, mai degrabă, să introduc ca temă de gândire întrebarea: *Dacă, de fapt, nici nu contează?*

Cât despre mine, scepticismul care mă caracterizează structural mă face să-mi îndrept căutările pe propriul drum al desăvârșirii pe alte căi, pe care simt că le pot parcurge mai asumat, ancorat mai puternic în realitatea concretă; însă celor care practică atletismul duhovnicesc pe pista foarte lentă a cozilor la moaște, le recunosc libertatea să-și trăiască propria aventură, după dorința sau putința fiecăruia. Nu m-aș mira ca, pentru mulți, efortul să le folosească cu adevărat; și, oricum, judecata nu este la mine.

Note de subsol

1.

„S-au închinat ani de zile la racla cu «moaște»! De fapt, oase de animale!” în *stirileprotv.ro*, 25 mai 2009, articol disponibil la adresa web: <https://stirileprotv.ro/stiri/eveniment/s-au-inchinat-ani-de-zile-la-racla-cu-moaste-de-fapt-oase-de-animale.html> ↑

2.

Engl.: *Blestemul lui Shirley*; ↑

3.

Se înțelege că, la momentul difuzării episodului, în anul 2000, sentimentele inflamate pe filiera corectitudinii politice provocate de prezentarea stereotipică a minorităților nu erau încă atât de prezente; ↑

4.

Tudor Arghezi, *Psalm 6*; ↑

Sursa imaginii reprezentative: Pixabay